

Mielenterveys- ja
Mental- och missbruk

kyväksi

Mitä tietoa tarvitaan toiminnan arviointiin, kehittämiseen ja johtamiseen?

- Mikä on palveluiden tarve?
- Kuinka moni saa palveluita?
- Mitä palveluita tarjotaan?
- *Miltä oireilu näyttäytyy kyselyissä?*
- *Satunnainen otanta siitä palveluiden osasta, joka on kirjattu ja kertyy kansalliselle tasolle?*

Lasten ja nuorten mielenterveysperusteinen tutkimus ja hoito 2020 **Lähes joka viidennellä 18–22-vuotiaalla oli mielenterveyteen liittyvä käynti julkisessa terveydenhuollossa vuonna 2020**

PÄÄLÖYDÖKSET

Mielenterveysperusteinen tutkimus- ja hoitokäynti terveydenhuollossa 2020

- 8,5 % 7–12-vuotiaista
- 14,4 % 13–17-vuotiaista
- 18,0 % 18–22-vuotiaista

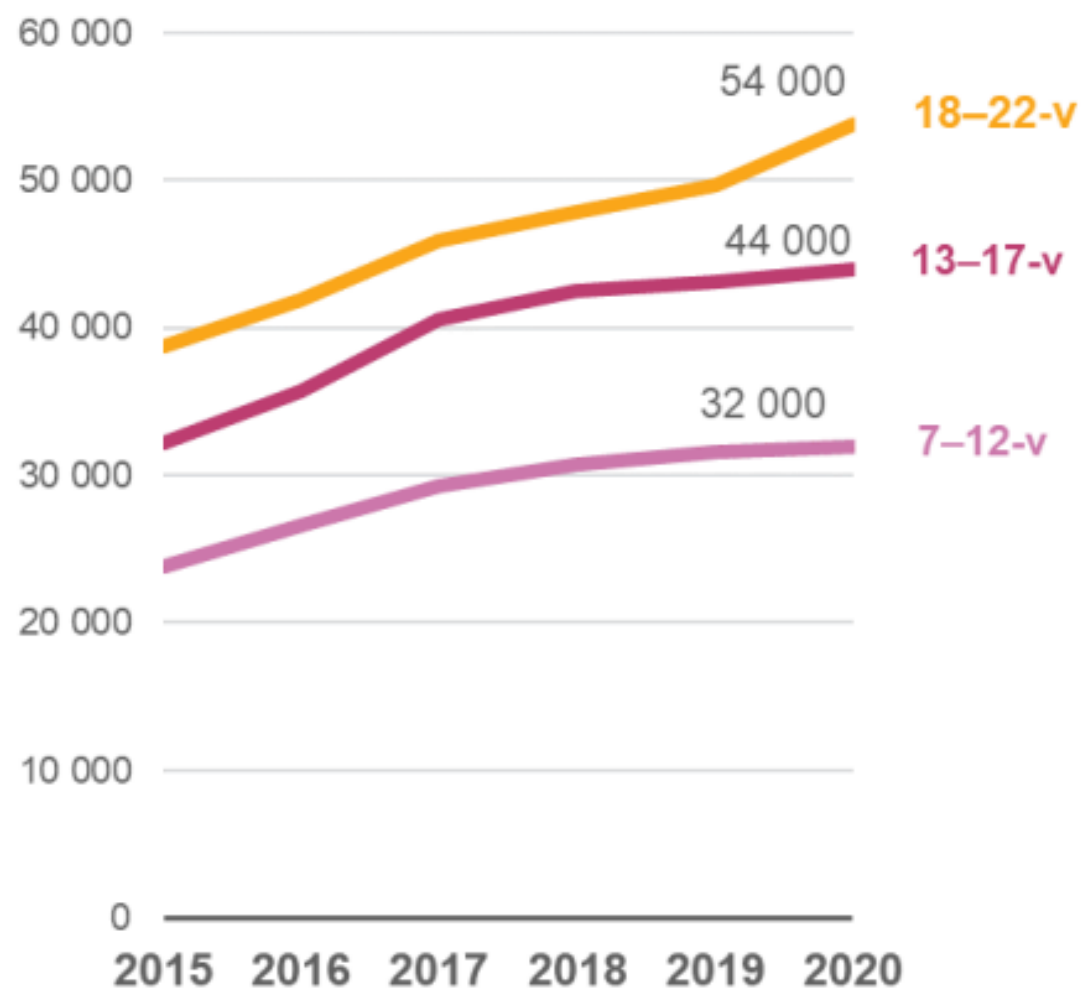
Vuoden 2020 aikana 7–22-vuotiailla raportointiin noin 1,2 miljoonaa mielenterveysperusteista tutkimus- ja hoitokäyntiä julkisessa terveydenhuollossa. Käyntejä oli noin 130 000 7–22-vuotiaalla. Mielenterveysperusteinen vuodeosastohoitojakso oli vuoden aikana noin 6 000 lapsella ja nuorella. Mielenterveysperusteinen hoito yleistyy nuoruusiässä ja on yleisintä 18-vuotiailla.

Tässä tilastoraportissa tarkastellaan mielenterveysperusteisia tutkimus- ja hoitokäyntejä lapsilla ja nuorilla perusterveydenhuollossa ja erikoissairaanhoidossa. Selvityksen aineistoon on otettu mukaan THL:n terveysrekisteihin kertyneet tiedot käynneistä, joissa oli mielenterveysperusteiseen tutkimukseen tai hoitoon liittyvä kirjaus.

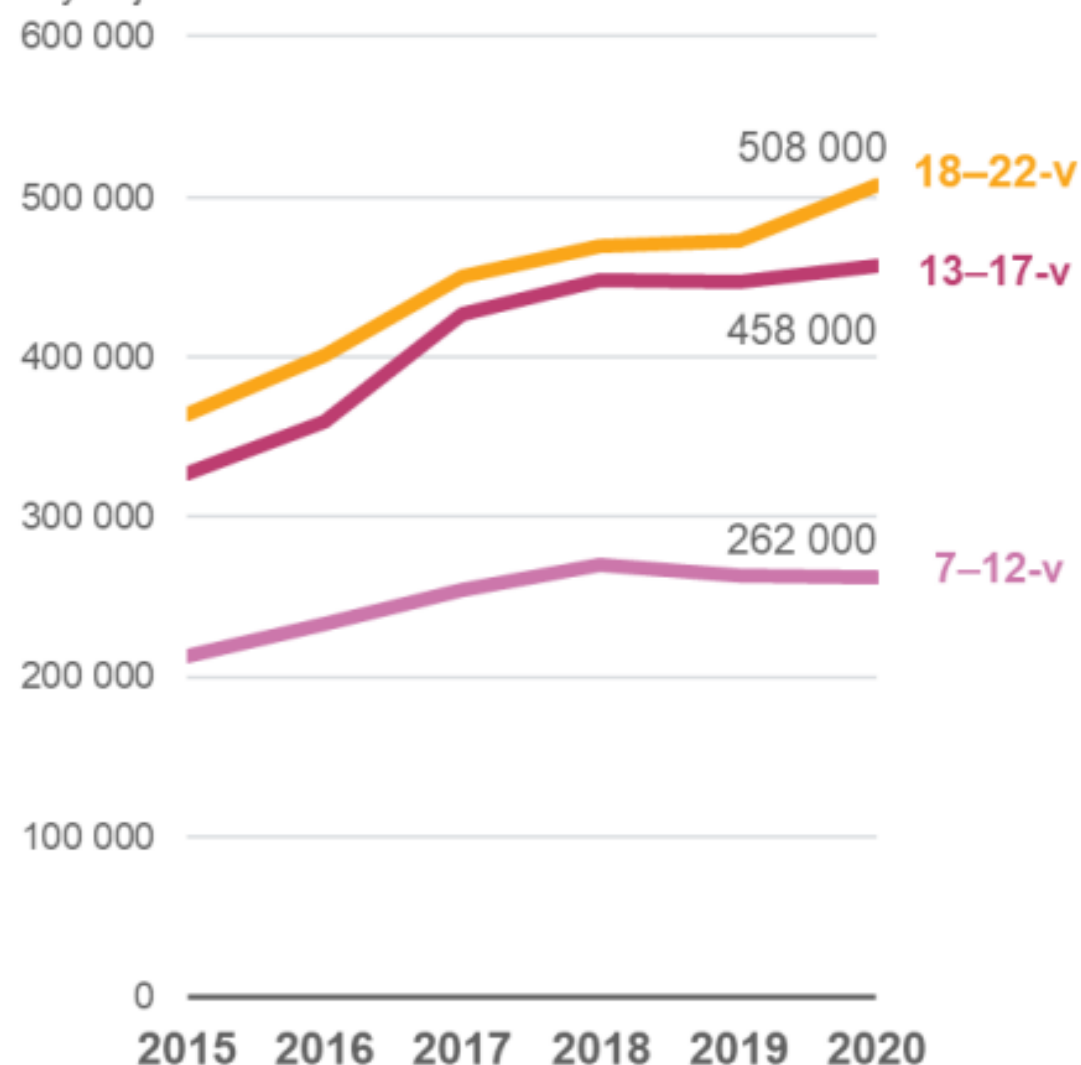
Perusterveydenhuollon mielenterveysperustaisten tutkimusta ja hoitoa sisältävien käyn-

Kuvio 4. Mielenterveysperusteinen tutkimus- tai hoitokäynti vuoden aikana perusterveydenhuollossa ja psykiatrian erikoisaloilla eri ikäryhmissä 2015–2022

Asiakkaita

Käyntejä

Tilastoraportin perusjoukkona ovat hoitokäynnit julkisessa terveydenhuollossa 7–22-vuotiailla, joilla on

- **Käynti mielenterveysongelmien hoitoon keskittyvässä yksikössä**
(Lastenpsykiatria, nuorisopsykiatria ja psykiatria sekä perusterveydenhuollon palvelumuodot mielenterveyshoito ja päihdehoito).
- **Käynti perusterveydenhuollossa mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriön takia** ICD-10: F-diagnoosi tai ICPC-2: P-kirjaus. Mm. kehitysvammat ja oppimisen ja puheen häiriöt on tässä aineistossa rajattu ulkopuolelle
- **Käynti perusterveydenhuollossa, jossa toimenpiteenä terapia, hoidon suunnittelu, mielenterveyshäiriöiden kartoitus tai päihdehoito**

Selvityksen kattavuutta ja kohdentumista on kuvattu karkeasti kuviossa 2. Koska yksityisten palveluntuottajien toteuttama hoito, sosiaalihuollon arviointi ja tuki sekä Kelan korvauksella toteutettu psykoterapia jää selvityksen ulkopuolelle, selvitysaineisto kattaa vain osan kaikesta vuoden aikana annetusta mielenterveysperusteisesta hoidosta. Lisäksi kirjaamisen ja palveluiden organisointiin liittyvät seikat heikentävät selvityksen kokonaiskattavuutta.

Tietopohjan rajoitukset

- Tietolähteiden kirjavuus vaikeuttaa kokonaiskuvan muodostamista ja tiedon vertailtavuutta
- Puuttuvat diagnoosit/käyntisyyt vaikeuttavat miepä-asiakkaan tunnistamista
- Osa annetusta hoidosta ei sisälly sosiaali- ja terveydenhuollon tiedonkeruisiin
- Hoitavan toiminnan erottelu muusta työstä on vaikeaa
- Tietojärjestelmien ominaisuudet vaikuttavat kirjausten luotettavuuteen
- Paikalliset toiminta- ja kirjaamiskäytännöt ja palvelujen organisointi vaikuttavat tilastoihin

Miten tietopohjaa parannetaan?

- Toimenpidekoodit käyttöön
- Toimintaympäristön ohjeistus koodien käytöstä
- Yhtenäiset käytännöt
- Tietojärjestelmittäin käytettävyyden parantaminen
- Seuranta organisaatioittain, tietojärjestelmätasolla, valtakunnallisesti
- Diagnoosit tai käyntisyyt
- Jos halutaan kertoa, kuinka moni nuori tai työikäinen saa tiettyä hoitoa, pitää samaa kirjaamistapaa käyttää kaikissa niissä palveluissa, joissa asiakas käy

Toimenpidekoodit

- Toimenpidekoodien kirjaaminen on keino saada tehty työ näkyväksi
- Toimenpidekoodien avulla voidaan tuottaa sekä paikallisesti että valtakunnallisesti yhtenäistä ja vertailukelpoista tietoa mielenterveys- ja päihdepalveluiden toiminnasta

I-ryhmän toimenpidekoodit on nyt uusittu

Kattavuus

- Kaikki toimijat voivat käyttää **samoja koodeja** sisällöllisesti samanlaisesta työstä, riippumatta siitä tehdäänkö työ psykiatrian erityispalveluissa, perustason toiminnoissa tai päihdepalveluissa
- Koodeilla voidaan **kattavasti kuvata** mielenterveys- ja päihdepalveluiden toiminnan sisältö
- Käypä hoito-suosituksissa **vaikuttaville psykososiaalisille menetelmille** on sisältöä tarkasti kuvaavat koodit

Käytettävyys

- Lisätty koodeihin **kuvaus** siitä, mitä koodilla tarkoitetaan ja milloin sitä voidaan käyttää kirjaamisessa
- **Kieliasut** on tarkistettu: nimien suomenkielisyyteen ja ymmärrettävyyteen on kiinnitetty huomiota
- Luotu ryhmä **ryhmittelevät toimenpidekoodit**. Näiden tarkoitus on mahdollistaa käyttöönoton aloitus rajallisella joukolla toimenpidekoodeja. Samalla voitiin säilyttää jo lähes 300 tarkasti sisältöä kuvaavaa toimenpidekoodia

MIELENTERVEYS

Mielenterveyspalvelut

Lasten ja nuorten mielenterveyspalvelut

Hoidon porrastus aikuispsykiatriassa

Palvelut kriisitilanteissa

Terapeuttiset menetelmät ja terapiapalvelut

Digitaaliset ratkaisut

Kokemusasiantuntijuus ja vertaistuki

Toimenpidekoodit mielenterveys- ja päihdepalveluissa

Toimenpidekoodien kirjaaminen on keino saada tehty työ näkyväksi. Toimenpidekoodien avulla voidaan tuottaa sekä paikallisesti että valtakunnallisesti yhtenäistä ja vertailukelpoista tietoa mielenterveys- ja päihdepalveluiden toiminnasta.

Mielenterveys- ja päihdetyön sisällön kirjaamisessa käytetään I-ryhmän toimenpidekoodeja. Koodit ovat osa toimenpideluokitusta, jota ylläpitää THL. Toimenpideluokitus koodeineen on avoimesti saatavilla kansallisesta koodistopalvelusta, jonka teknisestä ylläpidosta vastaa Kansaneläkelaitos.

[Toimenpideluokitus \(Kansallinen koodistopalvelu\)](#)

Mihin toimenpidekoodeja tarvitaan?

Toimenpidekoodit mahdollistavat hoidon sisällön tarkastelun. Toimenpideluokitus palvelee paikallista ja valtakunnallista tiedolla johtamista parhaimmin jos toimenpidekoodien

MUUALLA PALVELUSSA

[Päihdehoidon rakenteiden
kirjaaminen potilas- ja
järjestelmään](#)

Vaikuttava mielenterveys- ja päihdetyö näkyväksi toimenpidekoodeilla – perusterveydenhuollon työntekijän ohjeistus

MITÄ?

Kirjaamalla asiakkaan saama palvelu THL:n ylläpitämän Toimenpideluokituksen mukaisesti saadaan yhdenmukaista ja vertailukelpoista tietoa terveydenhuollossa annetuista palveluista. Toimenpideluokitusta käytetään yksilöimään terveydenhuollon ammattihenkilöiden tekemät toimenpiteet. Mielenterveys- ja päihdetyötä kuvataan I-ryhmän toimenpidekoodeilla.

Toimenpidekoodeja ryhmiteltynä sisällön mukaan

Konsultaatio

- IAA01 Hoitotarpeen konsultaatio
- IAA02 Jatkohoidon konsultaatio
- IAB07 Itsetuhoisen potilaan konsultaatio
- IAB08 Itsemurhaa yrittäneen potilaan konsultaatio

Tutkimus

- IHZ02 Mielenterveysongelman tutkiminen (ryhmittelevä koodi)
- IAB01 Diagnostinen ja oireita kartoittava tutkimus (strukturoidu)
- IAB02 Kuntoutustarpeen arvio, mielenterveys- ja päihdehäiriö
- IBB02 Työkyky- ja kuntoutustutkimus, mielenterveys- ja päihdehäiriö
- IBB03 Ammatillisen kuntoutuksen tarpeen tutkimus, mielenterveys- ja päihdehäiriö
- IBZ03 Päihdepsykiatrinen tutkimus

Hoitosuunnitelma

- ICB01 Hoitosuunnitelma mielenterveys- ja päihdehäiriön hoidossa

Biologinen interventio

- IFC99 Biologinen interventio

Psykososiaalinen interventio, ryhmittelevä toimenpidekoodi

- IHZ04 Psykososiaalinen ohjaus
- IHZ05 Terapeuttinen keskustelu
- IGP01 Muu perhekontakti
- IHZ29 Ryhmähoito

MIELENTERVEYS

[Ajankohtaista](#)[Mielenterveyden edistäminen](#)[Mielenterveyshäiriöt](#)[Mielenterveyspalvelut](#)[Mielenterveys](#)

[THL.FI](#) › [Aiheet](#) › [Mielenterveys](#) › [Mielenterveyspalvelut](#) › [Terapeuttiset menetelmät ja terapiapalvelut](#) › Näyttöön perustuvat tuki- ja hoitomenetelmät

MIELENTERVEYS

Mielenterveyspalvelut

Terapeuttiset menetelmät ja
terapiapalvelut

**Näyttöön perustuvat tuki- ja
hoitomenetelmät**

Lasten ja nuorten
hoitoon soveltuvat
menetelmät

Aikuisten ja
ikääntyneiden hoitoon

Näyttöön perustuvat tuki- ja hoitomenetelmät

Terveystieteiden tutkimuskeskus (2010/2010, 8 §) mukaan terveydenhuollon toiminnan on perustuttava näyttöön ja hyviin hoito- ja toimintakäytäntöihin. Sosiaalihuoltolain 15 §:ssä edellytetään, että sosiaalityön vaikuttavuutta seurataan.

Tällä sivulla:

- [Näyttöön perustuva toiminta](#)
- [Näyttöön perustuva työmenetelmä](#)
- [Palko-suositus](#)
- [Käypä hoito -suositus](#)

**BLO
POD**

28.9.

Mark

näky

kirja

miel

6.9.2

Osas

Lasten ja nuorten hoitoon soveltuvat menetelmät

Tällä sivulla on esitelty lapsille ja nuorille soveltuvia, vaikuttavuusnäyttöä omaavia mielenterveyden ongelmien tuki- ja hoitomenetelmiä.

Cool Kids

EMDR

Ihmeelliset vuodet -vanhemmuusryhmä

Interpersonaalinen psykoterapia (IPT-N)

Menetelmän kuvaus

Masennuksen ennaltaehkäisyyn sekä hoitoon kehitetty ohjelma, joka perustuu interpersonaaliseen psykoterapiaan (IPT-N).

Kohderyhmä

Nuoret, joilla on masennusoireita, lievä tai keskivaikea masennustila

Työmenetelmän kuvaus

Masennuksen ajatellaan olevan reaktio ihmissuhteissa ilmeneviin kuormittaviin tekijöihin ja niiden muodostamiin ongelmiin. Työskentely kohdennetaan nuoren kannalta keskeiseen stressitekijään seuraavista neljästä: suru, roolimuuutos, ihmissuhderistiriidat ja yksinäisyys tai arkuus.

Käyntijaksolla nuorelle tarjotaan tukea masentuneisuuteen, autetaan nuorta tunnistamaan voimavaransa ja masennusta laukaisseet tekijät sekä ratkaisemaan ihmissuhteita kuormittavia tekijöitä. Työskentelyssä käytetään ihmissuhdekarttaa ja välitehtäviä sekä opetellaan keskeisen ihmissuhdeongelman ratkaisutaitoja. Ohjausjakso käsittää yhden arviokäynnin ja kuusi käyntiä.

Käytöshäiriöt

Hoitomenetelmä	Ikä, jolle vaikuttavuus osoitettu	Toimenpidekoodi
Vanhemmuustaito-ohjelmat	lapset, nuoret ja huoltajat	IHZ10; Ihmeelliset vuodet IDR23, IEP03; Voimaperheet IEP07
Tunne- ja vuorovaikutustaito-ohjelmat, ryhmä	lapset, nuoret ja huoltajat	IHZ09
Vanhempainohjaus, ryhmä	huoltajat	IEP03
Kognitiivinen käyttäytymis-	lapset, nuoret ja	IDY03, IDR17

	2020	2021
KKT, yksilö IDY03	29 698	36 025
IPC IDY27	0	353
Cool Kids, ryhmä IDR11	889	1268
Sosiaalisten tilanteiden pelon ryhmähoito KKT	1360	1033
DKT, ryhmä IDR03	12455	13958
Pariterapia	0	0
CBASP	1093	656
MyMind	985	1117
ACT	13 805	17 369
Ratsastusterapia	795	858

Miten jatketaan?

- Kartoitetaan miten alueilla on nyt organisoitu toimenpidekoodien käyttöönotossa
- Käyttäjäpalautekysely 2022 lopussa
- Muokkaustarpeiden koostaminen 2/2023
- Seuraavat uudistukset koodeihin 6/2023

Mielenterveysstrategia 2020–2030

Lisätietoa

- Soteseurannasta ja raportoinnista Heidi Muurinen ja Juha Koivisto, THL
- Menetelmien vaikuttavuudesta, seurannasta, toimenpidekoodeista Outi Linnaranta, THL
- Toimenpidekoodien käyttöönotosta Juho Happonen
- Mielenterveysstrategian indikaattorit: Mielenterveysstrategia, Jaana Suvisaari
- Muista myös Mielenterveys- ja päihdepalveluiden johtajien verkosto